

Pori, 26.6.2012

Oikeusministeriö
PL 25
00023
VALTIONEUVOSTO

Lausuntopyyntöne OM 16/41/2011 (OM025:00/2011)

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja, 24/2012); Sananvapausrikokset, vainoaminen ja viestintärauhan rikkominen.

Oikeusministeriö on pyytänyt Suomen Syyttäjähdistys ry:ltä lausuntoa otsikossa mainitun mietinnön johdosta.

Suomen syyttäjähdistyksellä (myöhemmin yhdistys) on mietintöön seuraavat huomautukset:

1. Konkurenssi (vainoaminen/laiton uhkaus)

Työryhmän mietinnön mukaan voimassa olevaa laitonta uhkausta koskevaa rangaistussäännöstä (rikoslaki 25 luku 7 §) ei esitetä muutettavan, vaan kyseiseen lukuun esitetään lisättävän uusi vainoamista koskeva rangaistussäännös (rikoslaki 25 luku 7a §). Rangaistussäännösten tunnusmerkistöt ovat osin "päällekkäiset", niillä on sama suojeleobjekti, eikä kummassakaan säännöksessä ole toissijaisuuslauseketta, jonka nojalla konkurenssitilanne voitaisiin ratkaista. Eivät edes mietinnön yksityiskohtaiset perustelut tarjoa ohjetta tilanteen ratkaisemiseksi. Yhdistyksen näkemyksen mukaan konkurenssitilanteen ratkaisemiseksi tulee lainkohtiin säätää tarvittavat toissijaisuuslausekkeet ja/tai lain esitöiden tulisi sisältää selkeät ja yksityiskohtaiset perustelut ja ohjeet ongelmatilanteen ratkaisemiseksi. Ja mikäli tarkoitus on, että molemmat lainkohdat tulevat sovellettaviksi yhtä aikaa, se on syytä sanoa suoraan ja selvästi (kuten esim. lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset; esitöissä on nimenomaisesti sanottu, että tunnusmerkistöillä ei ole toisensa korvaavaa lainkonkurensсиваikutusta HE 6/1997 s. 182, jos lapsi on pakotettu sukupuoliyhteyteen, sovelletaan lisäksi luvun 1-3 § jne).

2. Vainoamisen teonkuvauksesta

Paitsi, että teonkuvaus on laittoman uhkauksen kanssa osin päällekkäinen, myös vainoamisrikoksen tunnusmerkistötekijät ovat siinä määrin "väljät", että rangaistussäännöksestä voidaan ennakoida tulevan oikea "kaatopykälä" mitä moninaisimpiin erilaisiin tilanteisiin. Tarkastelemalla tunnusmerkistöä voisi kuvitella, että vainoamisesta voisi olla kyse esimerkiksi silloin kun työnantaja toistuvasti tarkkailisi työntekijää, selvittääkseen tekeekö tämä töitään vai ei, josta olisi seurauksena työntekijän ahdistumistila tai sen vaara? Vai voisivatko poliisit murtomiehen

tekemisiä toistuvasti tarkkaillessaan syllistyä vainoamiseen, jos tarkkailu olisi toistuvaa ja aiheuttaisi murtomieheissä ahdistuksen tunteen? Esimerkit ovat kärjistettyjä ja raflaaviakin, mutta kuvastavat teonkuvauksen tunnusmerkistöekijöitten ongelmallisuutta. Yhdistyksen mielestä teonkuvausta on tarkennettava ja lisättävä "oikeudettomuus"-sana teonkuvaukseen ("Joka toistuvasti oikeudettomasti uhkaa..."). Yhdistys ei pidä myöskään ilmaisua "...siten, että se on omiaan aiheuttamaan vainotussa pelkoa tai ahdistusta.." tyydyttävänä. Laittoman uhkauksen teonkuvauksessa edellytetään muun muassa, että uhatulla on perusteltu syy omasta tai toisen puolesta pelätä henkilökohtaisen turvallisuuden tai omaisuuden olevan vakavassa vaarassa. Miksi vainoamisrikokseen on liitetty epämääräinen abstraktinen vaara? Yhdistys ei pidä ehdotettua sanamuotoa tältä osin olleena tyydyttävänä ja esittää sitä korjattavaksi.

3. Tahallisuudesta (rikoslaki 24 luku 1a § ja 25 luku 7a §)

Vainoamisen osalta tahallisuusvaatimusta on käsitelty lausunnon kohdan 2 lopussa, eikä siihen ole lisättävää.

Yhdistys katsoo, että teonkuvausta tulee viestintärauhan rikkomisen osalta muuttaa siltä osin kun siinä puhutaan "häirintätarkoituksessa" tapahtuvista toimista. Yhdistys esittää, että sanamuoto muutetaan kuulumaan: "Joka häiritäkseen toista...".

4. Resursseista

Yhdistyksen näkemyksen mukaan esitetyt rangaistussäännökset, erityisesti vainoaminen, tulee merkittävässä määrin lisäämään poliisin, syyttäjien ja tuomioistuinten työtä. Työryhmä on esityksensä vaikutuksia arvioidessaan tuonut esille, että käytännössä vainoamista koskevan tutkintapyynnön tekemisen yhteydessä saateetaan samalla saattaa vireille lähestymiskieltoa koskeva asia. Yhdistys on samaa mieltä. Mitään kustannussäästöä ei asiassa ole kuitenkaan odotettavissa, ei missään muodossa, eikä millään aikajänteellä. Työryhmän arvio juttumäärän lisääntymisestä 200 jutulla/vuosi on yhdistyksen näkemyksen mukaan aivan liian ruusuinen ja optimistinen. Yhdistyksen käsityksen mukaan juttuja saattaa tulla huomattavasti arvioitua enemmän, jopa tuhansia. Työryhmä on lausunut käsityksensä sivulla 113, että käytännön työtä saattaisi jossain määrin vähentää vainoamisrikokseen liittyvien juttujen yhdistäminen, yhtenä tekona ajaminen ja tuomitseminen. Tutkintapyyntöihin liitetyt teot on tutkittava tapauskohtaisesti, niissä on kussakin tapauksessa tehtävä tapauskohtainen syyteharkinta ja käräjillä jokainen väitetty teko tulee erikseen arvioitavaksi. Kysymys on näissä tapauksissa pitkälti näytön arvioinnista ja esittämisestä. Näin ollen on vaikea yhtyä työryhmän käsitykseen siitä, että asiassa tältä osin kyettäisiin saavuttamaan mitään työajan säästöä. Mikäli esitetyt uudistukset toteutetaan on selvää, että niiden hoitamisesta tulee aiheutumaan syyttäjille lisää työtä. Syyttäjiä tarvitaan lisää. Yhdistys edellyttää, että lisätyön vaatimat resurssit tulee myöntää syyttäjälaitokselle. Asian jatkovalmistelussa tulee tarkemmin arvioida lisäresurssien määrä.

Suomen syyttäjäyhdistys ry

Arto Mikkonen
hallituksen jäsen, KiS

Pia Mäenpää
hallituksen jäsen, KiS